

סימן ח

טיפול בילדים מנותקים

ג. שיטת הרמב"ם באיסורי קירבה בדרבנן ד. נגיעה לצורך בחולה שאין בו סכנה ה. ההכרעה למעשה באשת איש ובפנויה מסקנה	ראשי פרקים שאלה א. שיטת רש"י ור"ת ב. שיטת הרמב"ם והרמב"ן

* * *

שאלה*

ילדים מנותקים מהוריהם זקוקים למשפחה חמה ותומכת, אי לכך מסרום לאומנה במשפחות מסודרות שיש בה אבות ואמהות וילדים קטנים. כדי לסייע למשפחות צורפה לכל משפחה בת שירות לאומי המסייעת למשפחה בטיפול בילדים שנמסרו לה לאומנה. האמהות והנערות רואות צורך לפעמים לחבק את הילדים המנותקים ולהרעיף עליהם חיבה ואהבה, בעקבות החסך האימהי ממנו סבלו קשות בקטנותם. דבר זה נחוץ במיוחד ברגעי משבר העוברים על הילדים. המדובר בילדים בגילאים בין תשע לחמש עשרה. האם הדבר מותר מצד גדרי צניעות?

א. שיטת רש"י ור"ת

ראשית, צריך לברר מהו האיסור שיש בנגיעה או חיבוק ונישוק של חיבה שבין הילד לבין הנערה המסייעת למשפחה האומנת. האם יש בזה איסור דאורייתא או שאין בזה אלא איסור דרבנן, ואולי הדבר מותר אף לכתחילה?

והראשונים נחלקו בדבר על פי מה שנחלקו האמוראים במסכת שבת (יג, א):

איבעיא להו: נדה, מהו שתנישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו?

אמר רב יוסף... תא שמע (יחזקאל יח) ואל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ... מה אשת רעהו – **הוא בבגדו והיא בבגדה אסור**...

(אף אשתו נדה – הוא בבגדו והיא בבגדה אסור...)

ופליגא דרבי פדת, דאמר רבי פדת: לא אסרה תורה **אלא קורבה של גלוי עריות בלבד**, שנאמר (ויקרא יח) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה.

עולא כי הוי אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחזותיה אבי חדייהו, ואמרי לה אבי

* אמנם שאלה זו מתעוררת בכל בית בו גדלים ילדים שאינם ילדיו של אחד ההורים, כגון יתומים, בני גרושים, ילדים מאומצים וכד', אולם בטיפול בילדים מנותקים ע"י מתנדבות צעירות יש פן מיוחד.

ידיהו. ופליגא דידיה אדידיה, דאמר עולא: אפילו שום קורבה אסור, משום לך לך אמרינן לנזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב.

ואם כן, לכאורה שאלה זו תלויה במחלוקת האמוראים, לדעת רב יוסף נגיעה אסורה אפילו כשהוא בבגדו והיא בבגדה, ואילו לר' פדת נגיעה וקרבה אחרת אינן מגוף האיסור אלא קרובה של גילוי עריות בלבד. ומשום כך עולא נהג היתר בעצמו לנשק את אחיותיו, משום שלדעתו מעשה זה אינו נושא אופי של קרבה לגילוי עריות אלא של חיבה בעלמא. אלא שמאידך סבר שראוי להחמיר ולאסור כל נגיעה, וזאת מחשש שמא תביא בסופו של דבר לידי גילוי עריות.

ונחלקו הראשונים בביאור שיטתו של ר' פדת.

רש"י (ד"ה גילוי עריות) סבר שאין איסור דאורייתא אלא בתשמיש בלבד, וכל האיסור בקירוב בשר אינו אלא מדרבנן. ולדעת ר' פדת לא גזרו חכמים אלא בכגון דא, אך כשהוא בבגדו והיא בבגדה שרי. ולשיטתו צריך לומר שר' פדת חולק על הברייתא האוסרת "הוא בבגדו והיא בבגדה", ולדעתו הדרשה שהביאה אינה אלא אסמכתא בעלמא כמו שכתב הרמב"ן (עיין להלן).

(ויש לברר בשיטת רש"י, שאע"פ שר' פדת הוא אמורא י"ל שהוא סובר שהקירבה האמורה בתורה אינה אלא הביאה עצמה, וכמו שנאמר: "ואקרב אל הנביאה", ולא כפי שהבין רב יוסף שהכוונה לקירבה הקודמת לגילוי העריות. ובשאלה זו נחלקו גם הרמב"ם והרמב"ן שהבאנו להלן, ולשיטתו יוצא שהרמב"ן סבר כר' פדת והרמב"ם נקט כרב יוסף.)

ולעומתו, ר"ת והתוס' (שם, ד"ה ופליגא) צמצמו את המחלוקת בין האמוראים לנידה בלבד, ורק בדין זה יש להבחין בין קרבה האסורה מדרבנן לשאר מילי שאינם אסורים בה אפילו מדרבנן. רב יוסף שאסר נגיעה כשהוא בבגדו והיא בבגדה מודה שאין בזה איסור דאורייתא, ואעפ"כ רב פדת פליג עליה כיון שיש כאן שינוי מן ההנהגה הרגילה שבין איש לאשתו בזמן היתרה. ואין הכי נמי, גם הוא מודה במקום שאין שינוי שהקרבה אסורה, וכפי ששינונו "לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה".

אך כל זה בנידה בלבד, אך בשאר העריות קרבה אסורה אפילו כשהוא בבגדו והיא בבגדה מאחר שאין כאן שינוי. ועדיין צ"ע לשיטתו בהסבר הנהגתו של עולא, הכיצד הורה היתר לנפשו לנשק את אחיותיו כנגד איסור דרבנן?

(ופירוש זה הוקשה לרש"י, שהרי זב וזבה שרק אוכלים על שולחן אחד אסורים, ואילו איש ואשה השוכבים יחד בבגדיהם הדבר מותר לכתחילה?! יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא! אך ר"ת סובר שהשינוי מתרץ קושיא זו.)

ולמעשה, אם נניח שההלכה נפסקה כרב יוסף ולא כר' פדת יצא שאין נפק"מ בין השיטות, ולכו"ע הוא בבגדו והיא בבגדה אסור בכל העריות. אלא שלרש"י פשוט שהאיסור הוא רק מדרבנן, ומסתבר ללמוד מדבריו שהוא הדין לר"ת, וקרא אסמכתא בעלמא הוא.

ב. שיטת הרמב"ם והרמב"ן

ובשאלה זו נחלקו גם הרמב"ם והרמב"ן.

שיטת הרמב"ם (סה"מ מ"ת שנג) בהגדרת איסור "לא תקרבו" היא:

שהזהירנו מקרוב לאחת מכל אלו העריות ואפילו בלא ביאה. כגון חבוק ונשיקה והדומה להם מפעולות הזנות. והוא אמרו יתעלה באזהרה מזה "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה" (ויקרא יח, ו). כאילו יאמר **לא תקרבו מהן קירוב יביא לגלות ערוה.**

ובהמשך דבריו הביא ראייה מן הספרא (פי"ג, ה"ב) שהקירבה לערוה אינה הביאה עצמה אלא קירבת הגוף שקודם לה, וז"ל הספרא:

"לא תקרבו לגלות". אין לי אלא שלא יגלה מניין שלא יקרבו, תלמוד לומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרבו.

"ונכרתו הנפשות העושות" מה תלמוד לומר. לפי שנאמר "לא תקרבו" יכול יהו חייבין כרת על הקריבה, ת"ל "העושות" – לא הקרבות.

ומשמע מדבריו שחיבוק של עריות אסור מדאורייתא.

ולדבריו צריך לבאר בפשט הסוגיא דלעיל, שאין הכי נמי סברא זו אינה מוסכמת על כל הדיעות. ר' פדת סבר שרק התשמיש עצמו אסור מהתורה, ואילו שאר קרבת בשר אינה אסורה אלא מדרבנן. אך רב יוסף חולק וסובר שגם כל קרבת בשר אסורה מהתורה, ולכן הוא בבגדו והיא בבגדה אסורים מדרבנן, ואין חילוק בזה בין נידה לשאר העריות. והלכה כרב יוסף.

אולם הרמב"ן (שבת יג, א ד"ה ופליגא) חולק עליו וסובר שחיבוק בכל העריות חוץ מאשת איש אינו אסור מהתורה אלא מדרבנן. יתרה מזו, אפילו שכיבה ממש בקירוב בשר אינה אסורה אלא מדרבנן, ורק הביאה עצמה היא זו שנאסרה מדאורייתא. ובגדרי דרבנן יש לחלק בין אשת איש לשאר העריות. באשת איש האיסור חמור יותר והוא כנראה מדברי קבלה שנאמר "הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה" (משלי ה, ח), ודבר ברור הוא שנאסרה בכל קירבה שבעולם [ואפילו כשהוא בבגדו והיא בבגדה]. ואילו בשאר העריות הדבר תלוי במחלוקת שבין ר' פדת ורב יוסף. לדעת רב יוסף הוקשו כל העריות לא"א וכל קירבה בה אסורה, ואילו לדעת ר' פדת העריות האחרות לא הוקשו לאשת איש וקירבה בהן מותרת.

ולדברי הרמב"ן יוצא שכל קרבת בשר אסורה מדברי קבלה. אולם בתחילת דבריו הוא מסתפק האם הדבר אסור רק מדרבנן או מהתורה כדין חצי שיעור. וצ"ע.

ושניהם נחלקו בפירוש הסוגיא בשבת. הרמב"ם מפרש בעקרון כרש"י שלר' פדת אכן אין איסור קירבה מהתורה אלא רק הביאה עצמה. אך לרב יוסף התורה אסרה גם קירבה ולכן הוא בבגדו והיא בבגדה יהיו אסורים מדאורייתא. והלכה כרב יוסף וכן מוכח מת"כ.

הרמב"ן סובר כר"ת וכן משמע מחידושו למס' שבת שם. ובתחילה הסתפק רב יוסף אולי שינוי מועיל להתיר נידה הוא בבגדו והיא בבגדה. אולם אח"כ חזר בו רב יוסף וסבר שמאחר שבא"א האיסור הוא מדברי קבלה ומכיון שהוקשו כל העריות זל"ז גם בנידה יש לאסור הוא בבגדו והיא בבגדה. ומה שאמר לא אסרה תורה ר"ל לא נאסרה כלל נידה הוא בבגדו והיא בבגדה אפילו לא מדרבנן. וכן עולא שנישק את אחותו היה זה בשינוי שלא כדרך הנושקין.

(אלא שצ"ע בדבריו. אם כל האיסור הא רק מדרבנן מה ענין היקש העריות זל"ז לכאן?)

ובנד"ד שהמדובר באשת איש בין לרמב"ם ובין לרמב"ן כל חיבוק אסור. אלא שלדעת הרמב"ם האיסור הוא לכאורה מהתורה ולדעת הרמב"ן הוא רק מדרבנן.

ג. שיטת הרמב"ם באיסורי קירבה מדרבנן

ונראה לומר, שבנד"ד גם לדעת הרמב"ם האיסור אינו מדאורייתא אלא רק מדרבנן. כי לדעתו האיסור מהתורה הוא רק בחיבוק של תאוה, שיש בו חשש לגילוי עריות. אך חיבוק של הרעפת חום כגון בנד"ד אינו בכלל חיבוק של תאוה, והאיסור שבו הוא רק מדרבנן. וכן כתב המגילת אסתר (סה"מ שם) שחיבוק ונישוק אסורים רק דרך חיבת ביאה, אך דרך אהבה וקירבה מותרת מדאורייתא. והדבר מפורש ברמב"ם (הל' איסורי ביאה פכ"א הל' א):

כל הבא על ערוה מן העריות דרך איברים או שחבק ונשק **דרך תאוה** ונהנה בקרוב בשר הרי זה לוקה מן התורה, שנאמר לבלתי עשות מזקוקת התועבות וגו' ונאמר לא תקרבו לגלות ערוה, כלומר לא תקרבו לדברים **המביאין לידי גילוי ערוה**. והמגילת אסתר הביא ראייה לדבריו מרב אחא בר אבא בקידושין (פא, ב) שנישק את בת בתו, אלא שיש לחלק בין סב ונכדתו לאנשים זרים. בתוך המשפחה הקרובה נשיקה מבטאת בדרך כלל (להוציא מקרים של סטייה) רק קירבה ואהבה ללא תאוות ביאה. מה שאין כן בין אנשים זרים שם עלול חיבוק להתפרש כחיבוק של תאוה. מיהו הסברא נותנת שבמקרה הזה החיבוק והנישוק נעשים לשם חיבה ותמיכה, ולא חלילה לשם תאוה. מיהו, עדיין יש כאן איסור דרבנן.¹

ואמנם מצינו להרשב"א (בתשובות המיוחסות לרמב"ן סי' קכז) שכתב: "דכל קירבה אסורה מדאורייתא", ובאופן פשוט כוונתו לדעת הרמב"ם, שהרי לדעת הרמב"ן אפילו קירבה של תאוה אינה אסורה מן התורה. וכן משמע ממה שהקשה הרמב"ן על הרמב"ם, שהבין שלדעתו כל קירבה אסורה מדאורייתא אפילו קירבה של חיבה, וכפי הנראה הרשב"א הלך בעקבותיו. וגם הב"י (יו"ד סי' קצה) הלך בעקבותיהם, וכתב שלשיטת הרמב"ם נגיעה אסורה מדאורייתא, ויש לאסור על הרופא לגעת בערוה אפילו במקום פיקוח נפש כדין גילוי עריות שיהרג ואל יעבור.

אולם היא הנותנת. הרמב"ם עצמו סובר שרק קירבה של תאוה אסורה כמו שהוכחנו לעיל מהסברו המוכרח של המג"א בדבריו וכמו שמוכח מדברי הרמב"ם עצמו. ויתכן שכוונתו של הרשב"א לומר, שיש חשש שהוא יגע בה נגיעה של חיבה ויעבור על איסור תורה לדעת הרמב"ם.

1. אמנם בימינו רווחת אופנה של חיבוק ונישוק בכל מפגש רעים. ואכן יש להוקיע את המנהג המגונה הזה, דוקא על רקע המתירנות הפושה בחברה האוכלת כל חלקה טובה, ולפחות יש לשמור על כך במפגשים בין גברים לנשים, גם אם הם קרובי משפחה.

וכבר הש"ך (י"ד קצה ס"ק כ) השיג על הב"י בטענה זו גופא, ודחה את מה שכתב אליבא דהרמב"ם שיש לאסור את הנגיעה בערוה אפילו במקום פיקוח נפש. וז"ל:

דודאי אף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחובת ביאה, מה שאין כן הכא. וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים, אע"פ שיש רופאים אחרים עובדי כוכבים, וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה.

הרי שגם הש"ך מפרש את הרמב"ם כדרך שכתבנו, שאין איסור מהתורה בקירבה שאין בה תאוה, וכפי שמוכח מדברי הרמב"ם. ולכן התירו לרופא למשש דופק של אשת איש גם שלא במקום פיקוח נפש. אך למעשה הוא אינו מתיר את הנגיעה של הבעל באשתו כשהיא נידה לצורכי רפואה, וכגון שהוא רופא והיא חולה שאין בה סכנה וזקוקה שימשש לה את הדופק, ולא התיר אלא במקום פיקוח נפש. ומה שהחמיר בנידה יותר מאשת איש, אע"פ שאיסור אשת איש חמור יותר, הוא כנראה משום קירוב דעת שיש בין הבעל לאשתו. ומשמע מדבריו שאין בנגיעה לשם רפואה משום אביזריהו דגילוי עריות, שא"כ היה צריך לאסור גם במקום פיקוח נפש. ועל כרחק הוא משום שאין איסור מהתורה בנגיעה כזאת, והא קמ"ל שנגיעה האסורה מדרבנן אינה בכלל אביזריהו של גילוי עריות. (ועיין אתון דאורייתא כלל כא שאם נידה היא איסור ולא טומאה, היא אינה נחשבת לערוה לענין ייהרג ואל יעבור, עיי"ש. ואם כן, אין ללמוד מן הש"ך לנד"ד).

אך ה'בית שמואל' (אה"ע סי' כ, ס"ק א) דחה את השגת הש"ך על הב"י וכתב ש"השיג עליו בחינם", ולעולם לדעת הרמב"ם יש איסור דאורייתא אפילו בנגיעה בעלמא שאינה בדרך חיבה. ומאידיך, בתשובת ראש אפרים (ח"ד קונט' הראיות סי' לח אות ט, הובאה בשו"ע עם רעק"א השלם י"ד סי' קצה) קיים את דברי הש"ך שהרמב"ם לא אסר מהתורה אלא דרך חיבה. וכן עמא דבר שרופאים ישראלים נוגעים בנשים וכמו שכתב הש"ך.

ד. נגיעה לצורך בחולה שאין בו סכנה

ובאותה תשובה כתב הרשב"א שאסור לבעל לגעת באשתו לצורכי רפואה, גם במקום שאין עוד רופא חוץ ממנו. וטעמו, שלא התירו איסור זה לצורך חולה שאין בו סכנה שמא הדבר אסור מדאורייתא. וגם אם האיסור הוא מדרבנן אין להקל בו, שלא הקלו בכל איסורי דרבנן לצורך חולה שאין בו סכנה.

ודבריו טעונים בירור, שכן הוכחנו לעיל שבנגיעה לצורך רפואה גם הרמב"ם מודה שאין בה איסור דאורייתא. ועיין בר"ן (דף ו, ב מדפי הרי"ף) שהביא דעה שרק באיסורי אכילה דרבנן החמירו ואסרום לחולה שאין בו סכנה, אך באיסורי דרבנן אחרים יש שהקלו. והוא עצמו סובר שהתירו איסורי אכילה דאורייתא אם אוכל אותם שלא כדרך הנאתן, יותר ממה שהתירו בשאר איסורי דרבנן.

ואם כן, יש מקום להתיר נגיעה האסורה מדרבנן בנד"ד, שהצורך בה הוא גדול מאוד, ונראה לומר שמצבו הנפשי של נער זה אינו טוב יותר משל חולה שאין בו סכנה. ויתכן שאם לא ישקמו נער כזה מצבו יידרדר והוא עלול להגיע גם לכלל סכנה... ודמי ממש

לחולה שאין בו סכנה. ואף לדעת הר"ן נלפענ"ד לדמות את איסורי העריות בנד"ד לאיסורי אכילה שלא כדרך הנאתן, ויש להתירם במקום חולי.

ומצינו שהתירו איסור מעין זה ואף חמור ממנו לחולה. וחילא דידי מדוד המלך שאבישג שכבה בחיקו. ואם היה כאן איסור תורה מי התיר לו את הדבר? ואפילו אם תאמר שהיה זה פיקו"נ, מי התיר לו אביזרייהו דעריות משום פיקו"נ? לכן צ"ל שאבישג לא שכבה בחיקו של דוד המלך לשם תאוה, אלא רק לשם חימומו, ולא היה בזה איסור תורה, אלא רק איסור דרבנן. ובמקום חולי לא גזרו. מיהו עדיין י"ל שהיה זה פיקו"נ ולכן התירו. אך לחולה רגיל לא יתירו וק"ו שלא בנ"ד.

ועיין ב'בית שמואל' (אה"ע סי' יח ס"ק א) שהבאנו לעיל שהביא ראייה לאסור אפילו נגיעה בעלמא מן הגמרא בסנהדרין (עה, א):

מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה ליבו טינא, ובאו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שתבעל אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו... ימות ולא תספר עמו מאחרי הגדר.

וכל שכן שאין היתר בנגיעה ממשית אפילו לצורכי רפואה, ואפילו במקום פקוח נפש. והב"ש הוסיף עוד בשם הר"ן, שהמקור לאסור עליו לספר עם אשת איש אחורי הגדר הוא הפסוק "לא תקרבו לגלות ערוה". ומוכח מכאן שכל מיני קירבה אסורים משום אביזרייהו דעריות ואפילו קלות ראש עם הערוה בכלל זה, והם אינם נדחים מפני פקו"נ, וכל שכן בחולה שאין בו סכנה.

אך הרדב"ז (ח"ד סי' ב) דחה את הראיה ממעשה זה משום שהחולי בא מחמת העבירה, ולפיכך אמרו חכמים ימות ואל תספר עמו. אך כשאדם חולה מסיבה אחרת, אין בסיפור כזה ואפילו לא בנגיעה שאינה של חיבה שום אביזרייהו דערוה.

ואולי יש להוסיף על דבריו, שבמקרה המדובר אפילו עצם הסיפור עמה יש בו משום איסור לא תקרבו מדאורייתא לדעת הרמב"ם, אע"פ שאין כאן נגיעה. כי במקרה המיוחד הזה שהעלה ליבו טינא אפילו הסיפור עימה גרידא אינו אלא בדרך תאוה, ועל כן הוא אסור מדאורייתא משום לא תקרבו. אך סתם נגיעה בעלמא אינה אסורה מדאורייתא אלא קירבה של תאוה בלבד.

ויש קצת ראייה לסברא זו ממה שכתב הרמב"ם עצמו במנין המצוות הקצר (בראש משנה תורה, ל"ת שנג):

שלא לקרב לעריות בדברים המביאים לידי גילוי ערוה, כגון חיבוק ונישוק ורמיזה וקפיצה...

וכבר תמהו עליו, הרי בקפיצה ורמיזה אין משום נגיעה וא"כ האיסור הוא רק מדרבנן. ולפי מש"כ הרדב"ז יש ליישב, שיתכנו מקרים קיצוניים כגון אותו אדם שהעלה ליבו טינה, שאפילו קפיצה ורמיזה יחשבו בכלל איסור הקרבה ויאסרו מדאורייתא משום אביזרייהו דגילוי עריות.

ה. ההכרעה למעשה באשת איש ובפנויה

העולה מכל זה שנגיעה שאינה לשם תאוה אינה אסורה מהתורה לכו"ע אלא מדרבנן.

ומצאנו שאיסור זה הותר במקום הצורך כגון ביחסי החיבה הטבעיים שבין אב לבתו ובין סב לנכדתו, שאין בה חלילה תאוות ביאה.

מיהו כבר כתבנו שאין לדמות נגיעה של אב בבתו וכן סב בנכדתו, שאין בה חשש תאוה, לנגיעה בין אנשים זרים שעלולה להתפרש באופן אחר, ויש בה חשש לפגיעה בצניעות. ואעפ"כ, כבר פשט המנהג להתיר לאשה לעבור בדיקה אצל רופא. ולא זו בלבד שהתירו לחולה שאין בו סכנה, אלא התירו גם לאשה בריאה הזקוקה לבדיקה רפואית. ואולי יש ללמוד מכאן גם למקרים אחרים שיש בנגיעה צורך גדול.

מיהו, אין לדמות נגיעה של רופא לנד"ד. ברופא יש סיבה נוספת להתיר משום דבעבדתיה טריד, מה שאין כן בנד"ד שאדרבה מטרתה הישירה של הנגיעה בילד או בנער היא ליצור את הקירבה אליו, וכל כולה היא לשם תמיכה וגילוי חיבה. אלא שאנו באים להתיר את הנגיעה מאחר שאין בה שום תאוה, אך גם אין אפטרופוס לעריות. ולכן נראה שיש להשתמש בנגיעה רק במקום צורך גדול. אולם שלא במקום צורך כזה אמרינן לנזירא לך לך סחור סחור, לכרמא לא תקרב.

והנה בנ"ד הצורך בגילוי חיבה על ידי נגיעה של ליטוף וכיו"ב הוא גדול מאד, וכבר כתבנו שמצבו הנפשי של נער זה אינו טוב יותר משל חולה שאין בו סכנה. ולכן נראה שמותר לאשת איש לגעת בו בשעת צורך גדול. מיהו מחיבוק ונישוק ממש מן הראוי להימנע, אולם ליטוף ונגיעה של חיבה לצורך תמיכה ועידוד והרעפת חום ואהבה נראה שהדבר מותר בשעת הצורך. ואם אפשר להסתפק במגע דרך הבגד בודאי שאין להתיר מגע ישיר.

ועדיין יש להבחין בהיתר זה בין נערה פנויה לאשה נשואה.

ובהשקפה ראשונה היה נראה לכאורה שק"ו הוא, שאם התרנו באשת איש כל שכן שיש להתיר בפנויה שאין בנגיעה בה משום אביזרייהו דעריות לכו"ע. ואעפ"פ שהיא אסורה משום נידה ובנידה החמירו יותר מאשת איש, זהו רק בין בעל ואשתו משום קרוב דעת, אך בנידה פנויה המטפלת בנער מנותק איסורה קל יותר משל אשת איש. אך מאידך, יש לחשוש שהיא הנותנת. מכיון שאינה נשואה וקירבת הגיל בינה לבין הנער גדולה יותר, יש לחוש יותר לקירבת דעת שעלולה להתפתח ביניהם. ואעפ"פ שסתמא דמילתא נערה פנויה כזאת המתנדבת לטפל בנער מנותק מתכוונת לשם שמים, מכל מקום אין אפטרופוס לעריות ולמיחש בעי.

מסקנה

יש להגביל את הטיפול של הנערות הפנויות לגילאים צעירים בלבד, ואת הטיפול בנערים המבוגרים יותר יש להפקיד בידי הנשים הנשואות והמבוגרות. בנות השירות הלאומי תטפלנה רק בילדים עד גיל בר מצוה והנשים הנשואות תטפלנה גם בנערים מעל גיל זה. אלו ואלו צריכות להשתדל לא לגעת בנערים לכתחילה נגיעה ישירה אפילו בשעת הצורך אלא רק נגיעה של תמיכה ועידוד מעל לבגדים. בכל מקרה עליהן להימנע מחיבוק ונישוק, וכמו כן עליהן להימנע מייחוד.